

Boplassrunden på Fiskum

Bildet på framsida er ikke fra boplassene på Fiskum.

Bildet er over 100 år gammelt og viser husmannsplassen Søndre Svartskurden. Dette er en plass litt lenger inne i marka. Nå er det bare rester igjen av plassen. Dit kan du gå en annen dag!

Om dette heftet:

Teksten er skrevet for barn – i alle aldre. Den er kortfattet, upresis og enkel. Derfor er det satt inn en QR-kode om hver plass. **QR-koden er beregnet på voksne** som ønsker mer, og historisk riktigere, informasjon.

Noen plasser vet vi mye om, mens det finnes få opplysninger om enkelte andre.

Plassene var bebodd av fattigfolk, og slike etterlater seg dessverre ikke så mange spor.

God tur!

Rogndalsbråtan

For ca. 350 år siden kom det folk hit og tok til å rydde seg en boplass. De måtte be om lov fra bonden på Skjeldbred gård, for han eide skogen. Han sa ja, men på den betingelsen, at de måtte betale leie eller komme ned på bondegården og arbeide for ham noen ganger i året. En slik avtale kalles en kontrakt, og mannen som fikk leie plassen ble kalt en husmann.

Husmannsfamilien måtte altså arbeide både på egen gård og på bondens gård. Vi vet ikke hva de første som bodde her het, men de første vi kjenner navnene til, het Halvor og Sigri. De bodde her fra ca. 1750. De hadde 12 barn. Halvor arbeidet i Skarragruvene. Når han var ferdig med arbeidet i gruva, måtte han hjelpe kona si her på plassen, og av og til måtte han hjelpe bonden på Skjelbred også. Helt til 1913 ble folk som bodde her, kalt husmenn. Etter den tid ble Rogndalsbråtan regnet som en egen, liten bondegård. De siste femti årene har plassen bare blitt brukt som feriested.

Hadde du kommet hit for 2 – 3 år siden, ville du ha sett mange geiter her. De holdt til i geitefjøset som du ser til venstre på bildet side 4. De kunne gå ute hvis de ville, også om vinteren. De eneste dyrene som er på Rogndalsbråtan nå, er elg, rådyr, rev og andre ville dyr som lusker over tunet en gang imellom.

Skjelbredplassen

- også kalt Lienplassen

Bolighuset slik det så ut i 1985

Skjelbredplassen var som navnet sier, en husmannsplass som hørte til gården Skjelbred. Plassen ble også kalt Lienplassen. Grunnen til det navnet, var at den siste som bodde her het Hermann Lien. Han flytta herfra for ca. 70 år siden.

Rundt i skogen her lå det flere små husmannsplasser. De som lå i nærheten her, ble eid av bonden på Skjelbred. Vi vet om navn på mange husmannsfamilier som har bodd her inne i skogen, men vi vet ikke sikkert hvilken av plassene de har bodd på.

Til venstre ser du hvordan kjøkkenovnen til Hermann Lien så ut i 1982. Da hadde han for lengst flytta til et annet sted. Rester av ovnen ligger på plassen. Finner du dem?

Borgeplassen

Denne plassen hørte også til Skjelbred gård. Vi vet ikke når den ble rydda, men det var sikkert for over hundre år siden.

Plassen har navn etter en mann som het Erik Syvertsen Borge. Han kom fra en gård i Bingen som het Borge, men som også ble kalt Kleiva. På bildet ser du kjelleren til huset han bodde i. Hus folk bodde i, kaltes «våningshus».

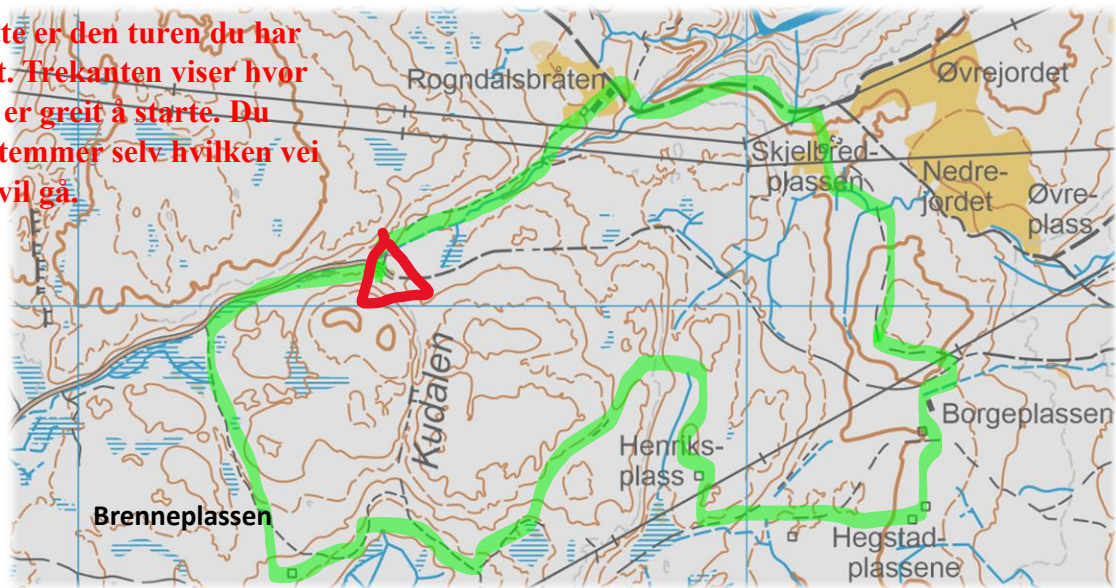

I 1923 reiste han til USA med en stor båt som het «Bergensfjord». Han lengta nok hjem, for etter en stund kom han tilbake til Norge. Han fikk seg kjæreste. Hun het Jøran Hansdatter og kom fra Svene i Numedal. I 1930 ble de forlovet. De giftet seg og flytta hit til Borgeplassen samme året. Her bodde de i nesten 20 år. De fikk mange barn, og alle vokste opp her. På slutten av 1940-tallet bygde de seg hus i Darbu og flytta dit.

På bildet ser du det som er igjen etter

uthusene på gården. «Uthus» er de husene på gården der det ikke bodde folk.

Dette er den turen du har gått. Trekanten viser hvor det er greit å starte. Du bestemmer selv hvilken vei du vil gå.

Eiker Historielag

Eiker er et gammelt navn på det distriktet vi bor i. Folk fra Eiker bor i Mjøndalen, Krokstadelva, Solbergelva, Steinberg, Hokksund, Vestfossen, Fiskum, Hakavika, Lurdalen, Skotselv og Bingen, og i områdene mellom disse stedene.

På Eiker har det bodd mennesker i mange tusen år. Noen forsøker å finne ut hvem de som bodde på Eiker i gamle dager var, og hvordan de levde. Det er et ordentlig detektivarbeid!

Av og til oppdager de noe, og av og til oppdager de ingenting. Men det er moro å være på jakt etter ting og mennesker som har levd tidligere. Folk som er med og leiter etter historiske spor, har gått sammen i en forening som heter **Eiker Historielag**. Hvis du eller andre i familien har lyst til å være med, går dere inn på denne adressen på internett: [Eiker Historielag | Eiker Arkiv](#). Der står det hvem som er med i styret.

Ta kontakt med en av dem, og bli med oss på historiejakt!

Østre Hegstadplass

Hegstadgårdene, som ligger i lia ned mot Fiskumvannet, hadde også mange husmannsplasser inne i skogen. Østre Hegstadplass var en av dem. Her har det bodd folk i mange, mange år, i alle fall bodde det folk her da tippoldeforeldrene dine var barn. På plassen finner vi gamle, rustne redskaper, takstein og annet skrot som sikkert var i bruk for ca. 100 år siden. (bildet s. 13).

Noen ganger telte myndighetene opp hvor mange mennesker som bodde på de ulike stedene i Norge. Dette ble kalt folketellinger. Da skrev de opp navn på hvert eneste menneske, og hvor de bodde.

Folk som bodde på en bondegård, fikk navnet på gården som adresse, men de som bodde på husmannsplasser, måtte ofte først skrive gårdsnavnet til eieren, og legge til «-eie». Husmennene på Hegstad bodde altså på Hegstadeeie, uansett hva plassen egentlig het.

Vestre Hegstadplass

Dette var også en plass som en Hegstadgård eide. Vi har ikke funnet ut hvor de hadde våningshuset sitt. Kanskje du kan se hvor det har stått?

Den muren som vi ser, har nok vært ei låvebru. Jernredskapet du ser på bildet, er en plog. En slik plog kunne bli trukket av en hest. Den ble brukt til å løsne og vende jorda på åkeren, slik at bonden kunne sette poteter eller så korn. Husmennene eide sjelden hest. De måtte enten leie hest av bonden, eller trekke plogen selv!

Kanskje ble denne ploegen brukt på en åker som i dag er dekket av skog. Ser du noe i nærheten som kan ha vært en åker?

etter en tur i skogen.

Ned mot Fiskumvannet ligger flere Hegstad-gårder. Alle Hegstad-gårdene hadde husmannsplasser, og alle plassene ble kalt «Hegstadeie» i folketellingene. Vi vet om mange personer som bodde på Hegstadeie, men vi vet ikke hvem av dem som bodde på de ulike plassene.

På bildet til høyre ser du at Eiker Historielag har satt opp skilt slik at du og andre skal kunne fortell hvor dere har vært når dere kommer hjem

Henriks plass

Denne plassen blir også kalt Hegstadeie i folketellingene. Bonden som eide skogen her, bodde altså på en av Hegstadgårdene.

Hvem Henrik var, vet vi ikke. Kanskje var det han som eide skogen, men helst var det vel han som bodde her.

Hvis du ser ordentlig etter, vil du se at det er to kjellerhull her. Hvorfor det?

Huset som sto her, ligger midt oppe på en fjellrygg. Hvor hadde han åkeren sin?

Han som bodde her levde kanskje ikke av å dyrke jorda. Han kan ha hatt annet arbeid. F.eks. kunne han arbeidet på en fabrikk i Vestfossen. Kanskje var han gårdsgutt på Hegstad, eller kanskje han arbeidet i ei gruve.

Mange av dem som levde på boplassene inne i skogen, arbeidet i gruver. Der sprenget de vekk fjell og stein og håpet at de skulle finne sølv.

Noen få steder fant de sølv. Andre steder fant de jern eller andre mineraler, og noen steder fant de

ingenting. Men alle som arbeidet i gruvene fikk penger slik at de kunne betale leie for boplassen. På bildet ser du ei gruve i Skjelbredalen, en dal som er noe lenger inne i Fiskumskogen. Der blir det ikke arbeidet lenger, så derfor er gruva full av vann.

Brenneplassen

Dama på bildet gikk turorientering og lette etter flagg som var røde og hvite. Her har hun funnet ett. Det sto midt i kjelleren til en gammel husmannsplass. Heldigvis for henne hadde Eiker Historielag satt opp et skilt der, slik at hun fikk greie på hva stedet het. På skiltet står det nemlig «Brenneplassen» og at plassen er eid av en Hegstad-gård. Navnet på en plass har alltid en betydning.

Kan hende betyr «brenne» at de første som kom hit, hogg ned skogen, brant trærne og sådde korn i aska. En slik måte å rydde et område på, for deretter å så korn i aska, ble kalt svedjebruk. (Svedje er nesten det samme som å svi/brenne).

Det kan også hende at mannen som bodde her het Brenne til etternavn. I så fall hadde han tidligere

bodd på en gård som het Brenne. I gamle dager fikk folk nemlig navn etter gården de bodde på. Hva de som har bodd her het, vet vi ikke fordi folketellingene bare sier «Hegstadeie». Se side 15.

Denne siden, og nye sider etter dette, fylles med reklame/sponsing, som kan finansiere prosjektet.

Plasseringen av stoffet som nå står på s. 9 og 10, kan diskuteres.

Det som står på s. 2 kan kanskje stå på bakre perm.

Her skriver du navnet ditt:

Denne lille brosjyra er premien du får fordi du har gått trimturen «Boplassrunden på Fiskum».

Brosjyra er ment som et minne om turen, men også for at du skal få lyst til å ta nye turer til andre historiske boplasser på Eiker. Du har sikkert gått over Rødssetra, uten å være klar over at det er en gammel boplass. Loneplassen er også en gammel boplass. Har du vært der? I skogene på Eiker finnes mange spennende steder, som f.eks. boplasser, setre og gruver.

Når du drar på oppdagelsesturer innover i marka, kan du tenke på at noen av forfedrene dine kanskje gikk på de samme stiene da de var barn!

Hilsen

Flott at du klarte rundturen!